

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 1. An Deus rebus provideat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

De providentia Dei disputat sanctus Thomas tota quaestione 22. Et primo docet necessarium esse ponere providentiam in Deo. Quia cum Deus sit causa rerum per intellectum, oportet rationem ordinis rerum in finem in mente divina praexistere. Est enim manifestum reperiri in rebus creatis ordinem earum in finem, & praecipue in finem ultimum. Ratio autem ordinis rerum in finem, proprie providentia est. Vnde Boetius lib. 4. de consolator. dicit providentiam esse ipsam divinam rationem in summo omnium principe constitutam, quae cuncta disponit. Secundo, omnia divinae providentiae subiacere, non solum in universali, sed etiam in singulari. Tantum enim se extendit ordinatio effectuum in finem, quantum se extendit causalitas primi agentis. Causalitas autem Dei, qui est primum agens, se extendit usque ad omnia entia, non solum quantum ad speciem, sed etiam quoad individua, tam corruptibilem, quam incorruptibilem. Vnde necessarium est omnia quae habent quoquo modo esse, ordinata esse a Deo in finem secundum illud Apostoli Rom. 13. *Quae a Deo sunt, ordinata sunt.* Tertio, Deum immediate omnibus providere quoad rationem ordinis rerum provisarum in finem. Quia in suo intellectu habet rationem etiam minimorum: & quibuscumque causis dedit virtutem producendi suos effectus. Quantum autem ad executionem ordinis, Deus per aliqua media providet: quia inferiora gubernat per superiora, non propter defectum suae virtutis, sed propter abundantiam suae bonitatis, ut dignitatem causalitatis etiam creaturis communicet. Quarto, providentiam divinam quibusdam rebus necessitatem imponere, non autem omnibus. Quia ad divinam providentiam pertinet omnes entium gradus producere. Et ideo quibusdam effectibus praeparavit causas necessarias, ut necessariis evenirent: quibusdam causas contingentes, ut evenirent contingenter, secundum conditionem proximarum causarum. Haec D. Thomae sequentibus sectionibus explicanda sunt.

S E C T I O I.

An Deus rebus providat?

CONCLUSIO affirmativa est de fide, & patet ex Scriptura. *Tua autem pater providentia gubernat*, Sap. 14. & Matth. 6. *Respicite vapores, caeli quoniam neque serunt neque metunt, neque congregant in borrea, & pater vester caelestis pascit illa.* Idemque satis ostendit universi dispositio, de qua non nihil diximus disput. 1. sect. 5. & plura I. ess. lib. de providentia numini cap. 2. & c. Patribus Chrysostom. praecipue in homiliis de providentia & de fato, aliisque variis: cuius inter alia elegantissima haec sunt homilia 10. ad populum: *Si breve hoc & modi-*

cum corpus (de humano loquitur) medicamentis tot utens, &c. perit tamen & corrumpitur, sepius turbatione in eo, facta: quomodo tantus mundus ex iisdem constitutus elementis, nisi providentia multum cepisset, tanto tempore imperturbatus manere potuisset? Si nos non natura, sed voluntate male affecti erga inimicum, sponte non convenimus, donec manemus inimici, sed altero qui nos iungat indigemus, & in pace contineat: quomodo elementa neque rationem, neque sensum habentia, & sibi per naturam inimica, convenissent, & simul manere potuissent, nisi maior vis &c. Nemo plus vicam, navigium mundum esse putat, remanens suppositam terram, velum caelum, relictos homines, mare subiectam abyssum: Quomodo igitur tanto naufragium tempore non est factum? Dicitur navigium diem unum absque gubernatore & navis &c. Quid dico navigium? Casulam in vineis aliquis com-

pegit, & fructu ablato desertam reliquit; & neque duos saepe dies permanet. Igitur tugurium absque providente non staret, & mundus stabit?

Exempla
v. l. e. g. t. u. s.
p. o. u. d. e. t. i. e.
d. i. n. a.

Specialiter verò elucet Dei providentia in tam constanti, tam artificiosa, & tam apta ad bonam rerum inferiorum, & aliorum con-
versione: in fontium, & fluminum toto orbe
disperforum, perennatione: in mirabili tot
specierum, praesertim animalium, conserva-
tione: in stupenda frugum, fenum, & alia-
rum ferum, ad animalium victum & com-
moditatem necessarium, multiplicatione: in
vultuum humanorum, & vocum, & scrip-
tionum diversitate, & inter infinitos vix
duo plures similes reperiantur, ex ceteris oppo-
sitis sequitur magna confusio, & rerum
perturbatio: in eorundem hominum tanta
ingeniorum, humorum, & affectuum diffe-
rentia, ut alij praesint, & alij seruiant, & nun-
quam desint, qui necessariis quibuscunque
officiis, & ministeriis, etiam vilissimis mo-
lestissimisque incumbant: in Ecclesia Chri-
stiana contra Romanorum Imperatorum, a-
liorumque persecutorum potentiam, haereti-
corum insultus, & malorum Christianorum
corruptionem, perpetuatione: in non infre-
quenti hominum sceleratorum, per quos
quisque peccavit, castigatione: cum male
parta male dilabuntur: cum qui occidit, occi-
ditur: qui se nimium extulit, deprimatur: qui
crudelis in alios exitit, crudeliter & ipse
tractatur: cum impiorum consilia & machi-
nationes repente subvertuntur: cum occulta
scelera mirabiliter deteguntur. Quibus
exemplis abundanter sacra prophetaeque hi-
storiae, & nova identidem occurrunt.

3
Obiectio-
nes Atheo-
rum contra
providen-
tiam.

Neque obest quod mali bene, & boni
male plerumque eveniat hac in vita: quo po-
tissimum argumento mouentur Athei, & Sem-
iathei, ut de diuina providentia dubitent.
Nam cum anima sit immortalis, non deest
locus neque tempus, quo post hanc vitam
cuique pro meritis eueniat, iuxta illud Luc.
16. Recordare filii, quia receperisti bona in vita tua,
&c. Interea vero communiens est Deum fi-
nere homines liberè agere, ut sponte ad vir-
tutem ferantur, non amara necessitate com-
pulsis: neque pro meritis statim punire pec-
catores, sed patienter ad poenitentiam expe-
ctare: malaque plurima perire ob exi-
mia bona, quae inde consequuntur. Malitia
enim impiorum, se vit coronam iustitiae &
gloriae. Neque tam in ita dormit diuina pro-
videntia in saeculo praesenti, ut omnia futu-
ro reseruet, & interdum non e satis aperte
exerat, visidictaque malorum, diu licet
toleratorum, exerceat, ut antea notauimus.

Neptum verò est quod obijciunt Semia-
thei, indignum esse diuinæ maiestati ad tam
vilia & minuta, cuiusmodi sunt res humanae
& mundanae, descendere: cum Deus sit seipso
beatissimus, iustissimus, perfectissimus, neque
ex rebus creatis quicquam illi accedat. Nam
ut rectè Less. cap. 3. de prouidentia numi-
nis: Cum homo sit opus Dei, cuius menti
ipse leges iustitiae, omnique virtutis impres-

fit: maxime ad eum pertinet, Alius curam
gerere ut secundum illas leges viuat. Ad opi-
ficem enim pertinet curare suum opus, & ad
legislatorem, ut leges suae ferantur. Paren-
tis, inter est quomodo se gerant filij. Deus
autem est omnium parens. Utque nemo eum
probauerit qui palatium à se constructum
conseruare negligit: nec legislatorem, qui
conditis optimis legibus, nullam curam ad-
hibet, ut mandentur executioni: sed omnia
permittit subditorum arbitrio: nec paren-
tem, cui nulla de filiorum moribus & vita est
cura. Quamò minus probandus esset ille
Deus, qui tam exitium opus à se factum ne-
glexeret, & nullam curam rerum humana-
rum gereret, praesertim cum facillime, &
absque vilo labore possit illas gubernare?
Nam cum sit perfectissime infinitus in intel-
ligendo, omnia sine vilo labore intelligit.
Cumque sit omnipotens, exequitur sine dif-
ficultate quicquid vult.

Alia quaedam obijciebant olim infideles
contra Dei prouidentiam, quae referuntur
plene refutantur August. in Psal. 148. &
Chryso. hom. 12. & 61. ad populum An-
tiochenum, & homil. 19. in epistolam ad
Ephesios, apud quos legi possunt. Hierony-
mus verò in caput primum Abacuc, versus
finem, cum ait esse absurdum deducere diui-
nam maiestatem, ad hoc ut seiat quot culices
nascantur &c. tantum vult Deum non eod-
dem modo scire (tam scilicet attendendo &
curando quid fiat) ea quae pertinent ad bruta
animalcula, atque ea quae ad homines, praes-
ertim circa salutem, cuius Deus longe ma-
iorem curam gerit, multaque propter illam
facit praeter, & supra, & contra rerum natu-
ralium ordinem. Quo etiam sensu ait Apo-
stolus 1. Corinth. 9. *Quisquid de bobus cura est
Dei?* Neque enim negat Deum vllam eorum
curam & prouidentiam habere: sed vult tan-
tum significare Deum maiorem habere ho-
minum: sicut & illud Deuter. 25. *Non alligabis
os boni vtriusque*, quod Paulus ibidem
citatur, & explicat non ita esse dictum de bo-
bus, quin potius referatur ad homines, ad si-
gnificandum quod qui aliorum causa labo-
rant in spiritualibus, debent ab illis accipere
temporalia ad vitam necessaria. Et qui pas-
cit gregem, debet lacte gregis nutrire, ut ait
ibidem 1. Pet. 7. & 11.

SECTIO II.

Quid sit prouidentia?

HAc de re inter Theologos controuersia
est. Quidam enim in actu solo intel-
lectus prouidentiam constitunt, ut D.
Thom. quaest. 22. artic. 1. vbi definit prou-
identiam esse rationem, id est cognitionem
ordinis rerum in finem. Alij in actu volunta-
tis, ut Scotus, S. Bonaventura, & D. Damascen.
lib. 2. de fide cap. 29. vbi definit prou-
identiam esse actum voluntatis, qui est
directus ad finem.